VEDNO NIŽJI STANDARDI

DZ razpisuje prosto mesto poslanca ...



Darinka Pavlič Kamien, komunikatorka in podjetnica

Še pred nekaj tedni smo imeli poslanca, za katerega se je politika in z njo vesoljna Slovenija spraševala, kako ga spraviti iz parlamenta. Danes pa imamo izpraznjen poslanski stol in se sprašujemo, kako nekoga spraviti nanj. Napredek je očiten. Samo smer je nenavadna.

Boris Mijič je po zgodbah o dolgovih, neplačanih obveznostih do nekdanjih zaposlenih in države, "pomotoma" napačno navedeni izobrazbi — da ne omenjam sramotnega intervjuja na TV Idea, s katerim je dokazal še svojo nesposobnost — dolgo vztrajal, da nima prav nobenega namena odstopiti. Še 5. oktobra je javno govoril, da bo ostal poslanec. Potem pa je vendarle odšel.

Človek bi pričakoval, da je s tem zgodbe konec. Po normalnem scenariju bi bilo tako, da če poslanec odstopi, pride namesto njega rezultatsko naslednji — in državni zbor v polni sestavi nadaljuje svoje delo. Toda Slovenija v tem parlamentarnem sklicu ni naklonjena normalnim scenarijem.

Politična iskrenost

Slavko Moharič, ki bi po volilnih rezultatih lahko prevzel Mijičev mandat, je hlipaje rekel ne. Naslednji, Mirko Radujković, je povedal, da je 99-odstotno prepričan, da funkcije ne bo sprejel. Ob tem pa je pojasnil še nekaj precej bolj zanimivega. Ko je kandidiral, je računal, da nima veliko možnosti, da bi bil dejansko izvoljen. Ali z drugimi besedami: kandidiral je, da bi popolnil strankino listo, ne pa zato, da bi bil izvoljen. To je nova stopnja politične iskrenosti. Kandidiraš za poslanca, ker računaš, da ti ne bo uspelo. In ko te čez nekaj mesecev volilna matematika vendarle dohiti, ugotoviš, da ni pravi trenutek.

Tretja, ki bi lahko postala nadomestna poslanka resnicoljubne stranke, Marjana Matjašič, je bila še bolj neposredna. To možnost je zavrnila zato, ker ni kandidirala za "hišo Butalcev" — in se odpovedala življenjski priložnosti. To lahko razumemo. Ugled in mirno življenje brez političnega pečata in pritiskov, kako glasovati, sta vredna več kot štiri leta (če bo ta mandat tako dolgo zdržal) lepe redne plače.

Četrta na seznamu zadeve še ne komentira. Peta še ne ve, kako bi se odločila, dodaja pa, "da ji ni do tega". Šele šesti pravi, da bi bil pripravljen postati poslanec, "če bo zadeva prišla tako daleč".

Zaposlitveni oglas

Nekoč je bilo težko priti v parlament, ker si je veliko kandidatov to želelo. Danes pa postaja težava najti nekoga, ki bi bil pripravljen postati poslanec. Skoraj si predstavljam zaposlitveni oglas: "Državni zbor Republike Slovenije razpisuje prosto delovno mesto poslanca. Mandat zagotovljen. Plača redna. Služba v središču Ljubljane. Izkušnje niso nujne. Zaželeno je, da vas delo vsaj približno zanima."

To seveda sploh ni smešno. Kaj pomeni kandidatura, če kandidat ni pripravljen prevzeti funkcije? Je to pomoč stranki pri zapolnjevanju volilne liste? Usluga prijateljem? Samo ime na volilnem plakatu? Da kandidati zdaj odpadajo kot gumbi na hlačah, je lahko tudi usluga stranki, ki vidi večjo predanost svoji politiki v katerem od kandidatov, ki je na listi za temi, ki nočejo postati poslanci.

Hecno, res. Če se prijavim na razpis za direktorico podjetja, od mene pričakujejo, da sem pripravljena podjetje voditi. Če kandidiram za predsednico društva, obstaja določeno "tveganje", da bom res izvoljena.

Tobogan Tee Košir

To pa ni edina zgodba zadnjih dni, zaradi katere se lahko vprašamo, koliko je danes sploh še vredna politična funkcija. Tea Košir je po nekaj mesecih v politiki doživela pravo politično vožnjo na zaposlitvenem rollercoasterju, za katerega bi scenarist televizijske nadaljevanke potreboval vsaj pol sezone. Najprej je bila izvoljena kot poslanka Demokratov. Potem je postala državna sekretarka na ministrstvu za zdravje. Septembra je odstopila in napovedala vrnitev v parlament. Sprva se je zdelo, da bo ostala poslanka Demokratov. Potem je oznanila, da bo nepovezana, in izstopila iz stranke. Naslednji dan si je že spet premislila in se poslanskemu mandatu odpovedala. Iz hvaležnosti so ji obljubili službo v javnem sektorju. Toda čisto nazadnje se je tudi temu odpovedala in se vrnila v družinsko podjetje, kjer je delala prej. Kaj vse je vplivalo na njene odločitve, ne vemo.



Predsednik DZ in Resnice Zoran Stevanović in hlipajoči Slavko Moharič.
Foto: Primož Lavre

> Kaj pomeni kandidatura, če kandidat ni pripravljen prevzeti funkcije? Je to pomoč stranki pri zapolnjevanju volilne liste? Usluga prijateljem? Samo ime na volilnem plakatu?

Toda vsi ti koraki vzbujajo sum o čudnih dogovorih v ozadju. Sama je zapisala, da ne potrebuje vpitja in konfliktov, da bi bila slišana, ampak da si želi svobodno razmišljati s svojo glavo. Služba doma je očitno postala varnejša izbira od politične kariere. Mogoče ne nujno finančno, glede ugleda pa vsekakor.

Biti poslanec je bilo nekoč nekaj, kar so izbranci ljudstva s ponosom pokazali na svojih vizitkah. Danes pa stranka sprašuje že vsaj petega na kandidatni listi ekipe, ali bi bil pripravljen

Izgubljeni ugled

Toda poslanski ugled ni bil izgubljen zdaj. Meja je bila prvič potisnjena navzdol takrat, ko je državni zbor za predsednika izvolil prvaka Resnice. Pozneje smo izvedeli za še več njegovih pravnomočnih obsodb iz preteklosti. Pravna rehabilitacija je opravila svoje. Obsodbe so izbrisane, formalno velja za neobsojenega.

S pravnega vidika je stvar jasna, z vidika političnih standardov pa ni. Ker če politik sam dokazuje, da je za najvišjo parlamentarno funkcijo dovolj že to, da ni zakonskih ovir, da bi jo opravljal, bo državljane težko prepričal, da bi morali do te institucije gojiti posebno spoštovanje. Ugled ni nekaj, kar poslancem pripada po poslovniku. Ugled ni dodatek k funkciji. Ugled si je treba prislužiti. Zanj trdo delati.

Državnemu zboru nismo vzeli ugleda mi, ki politiko opazujemo od zunaj. Tudi novinarji mu ga niso vzeli. Niti najbolj kritični državljani ne morejo razvrednotiti ugleda poslancev. Institucija se razvrednoti sama, če iz osebne ali strankarske koristoljubnosti nenehno pristaja na vedno nižje standarde.

Slaba ponudba

Zato naj nas ne čudi, da poslanski stol ta hip ostaja prazen, ker so že trije kandidati rekli "hvala, ne bi". To je najbolj pomenljiva politična novica zadnjega tedna. Ne to, da je poslanec odstopil. Ne to, da je neka politične kariere bilo konec že po nekaj mesecih. Novica je, da se funkcija, za katero so prostovoljno kandidirali, ljudem ne zdi več samoumevno vredna prevzema.

Če si v državnem zboru nekoč želimo boljše poslance, ne bo dovolj pozivati "sposobnih", naj gredo v politiko. Najprej bo morala politika sama ustvariti okolje, v katerem sposobnih ne bo treba prepričevati, naj postanejo njen del. Poslanski stol ne bi smel biti nagrada. Pa tudi ne kazen. Moral bi biti odgovornost, ki si jo človek želi prevzeti.

Predvsem pa to ne bi smel biti stol, ki ga ponujamo vsem po vrsti, dokler se ne bo našel nekdo, ki bo nanj pripravljen sesti. Če smo prišli tako daleč, da kandidati rečejo "hvala, ne bi", potem niso problem kandidati. Problem je



Vam je bila všeč proslava osvoboditve?



Marko Crnkovič



Foto: Jure Klobčar

Proslava kot proslava? Ne čisto. Če se prav spomnim, je bila nedeljska v Kopru prva državna proslava tako velikega formata — politično in umetniško velikega — za dan suverenosti, v novem političnem žargonu imenovanem tudi dan osvoboditve izpod pete okupatorjeve vojničke čizme.

To je seveda zasluga osamosvojiteljev, ki so zdaj na oblasti. Lahko bi si mislili, da bodo najmanjšega med sveto trojico državotvornih praznikov uravnotežili z ostalima dvema. Morda bo tudi ta dan v prihodnosti postal dela prost, kar zdaj kao krivično ni.

Tri osamosvojitvene praznike imamo v Sloveniji tako ali tako samo zato, da jih je čim več. Ker majhna domovina rabi več velikih praznikov. Tudi če komemorirajo en in isti zgodovinski dogodek oziroma različne epizode enega in istega zgodovinskega procesa.

Žvižgače drugače

Proslava pa je bila nekaj posebnega tudi zato, ker so enemu in istemu slavnostnemu govorniku — leta 1991 ministru za obrambo, leta 2026 pa predsedniku vlade — iz ozadja vztrajno žvižgali. In to ni bilo epizodno žvižganje ob poantah, s katerimi se protestniki ne bi strinjali, kot se vladna klaka ni strinjala s predsedničinimi na letošnji proslavi ob dnevu državnosti. Žvižgali so mu najmanj četrt ure. (Ves govor je trajal več kot pol ure.) jenjali so šele po tem, ko jih je policija baje nenasilno razgnala.

Kakorkoli: neizprosni, mož jekleni se ni pustil motiti. Vsaj ne navzven. Itak skoraj vedno kaže tako kisel ksiht, kot da ga v tej družbi vse moti.

Premierov govor si lahko preberete na vladni strani in sami ugibate, čemu so outsiderji z Ukmarjevega trga v Kopru pravzaprav žvižgali.

Čemu bi jaz žvižgal (1.)

Jaz sam sem predsednikov govor v varnem zavetju svoje dnevne sobe bogaboječe tiho in zbrano poslušal. Če bi že žvižgal, pa bi žvižgal naslednjemu:

* Predsednik vlade je kar petkrat uporabil ta desničarski kliše "intimna opcija". Ne morem več slišati tega nekdanjemu predsedniku ukradenega in izkrivljenega poenostavljanja. Zakaj nas kar naprej napada? Kako da nam samostojnost ni bila "intimna opcija"? 95,71 procenta polnoletnim državljanom je bila samostojnost intimna opcija! O čem ta človek govori?

* Šestkrat, sedemkrat je uporabil anaforo "Niti v sanjah si nismo predstavljali ..." — s katero je hotel poudariti diskrepanco med svetlo prihodnostjo, za katero so se osamosvojitelji borili, in apokalipso, ki jo po njihovem doživljamo danes. In za katero krivijo vse, ki jim osamosvojitev ni bila "intimna opcija".

Čemu bi jaz žvižgal (2.)

In česa si "nismo" predstavljali?

* Recimo tega, "da bomo [...] plačevali odškodnino tistim, ki niso želeli [...] državljanstva in so se kasneje razglasili za izbrisane".

* Recimo tega, "da bo [...] prej stal spomenik nekaterim, ki so kot del poražene jugosoldateske odpluli iz koprskega pristanišča, kot pa bomo dobili dostojen spomenik slovenski osamosvojitvi". Prosim? Spomenik komu ali čemu? A misli Ć pred Rogom?

* Recimo tega, da bo nekega dne na RTV Sloveniji v službi več ljudi kot v Slovenski vojski. (Tega ni v transkriptu, to se mu je utrnilo med govorom. In kar je seveda že bilo demantirano.)

Kaj podžiga to nomenklaturo?

Lahko bi žvižgali še marsičemu, ampak pustimo te provokativne politične vsebine pri miru. Dobili smo natanko to, kar smo pričakovali in kar se je že ves teden pripravljalo. Zaradi enega praznika in ene proslave se ni vredno pretirano razburjati.

> Predsednik vlade je kar petkrat uporabil desničarski kliše "intimna opcija". Ne morem več slišati tega nekdanjemu predsedniku ukradenega in izkrivljenega poenostavljanja. Zakaj nas kar naprej napada?



Foto: Jure Klobčar

Tudi zato ne, ker vseljudsko žvižganje in zgražanje ter posmeh in prezir samo še dodatno podžigajo to nomenklaturo. Nič si ne pustijo dopovedati. Bolj ko jim poskušamo karkoli dopovedati, bolj so prepričani, da prav mislijo in delajo. In potem se še kregajo z nami zato, ker se mi kregamo z njimi.

Škoda, da smo tako razdvojeni. Ali pa tudi ne. Saj ne bomo prišli skupaj. Če oni nas jebejo, potem mi njih ne jebemo.

Brez žvižgov, brez aplavza

Še par besed o umetniški plati proslave. Da so kot avtorico proslave angažirali Katjo Pegan in ne Igorja Pirkoviča — kot smo se potihem bali —, je napredek, ne pa tudi razlog za navdušenje. Vsebinsko gledano to ni bilo tako slabo, da bi proslavo ravno izžvižgali, je pa bila daleč od aplavza. Koreografirani mornarčki — in sploh kostumčki v modro-belem stilu — so se mi zdeli posrečena primorska fora, vendar se nisem mogel znebiti vtisa, da so bili tam samo zato, da ne bi kdo dobil občutka, da gre avtorjem po glavi karkoli drzno kreativnega in eksplicitno dekadentnega. Zato je bilo vse v glavnem malo retro. Poštirkano forties, kot iz kakšnega povojnega musicala.

Highlighta pa vsaj dva

Glede na to, da se je vse skupaj razlegalo ob spremljavi združenega policijskega in vojaškega orkestra — in s prispevki običajnih vokalnih osumljenk slovenskega mainstreama —, glasbenih highlightov ni bilo pričakovati. No, eden je le bil: Domiceljev stari hit Slovenskega naroda sin. Aranžma mi sicer ni bil všeč.

Za najbolj zabavno podrobnost pa je ob koncu prenosa na TVS poskrbela diskretna komentatorka Valentina Plaskan. V odpovednem oglašanju je omenila, da se predsednica Nataša Pirc Musar ni udeležila proslave "zaradi nestrinjanja s protezami vlade". Nisem narobe slišal, večkrat sem si zavrtel ta stavek. Res je rekla "s protezami". Lajkam.

** Kolumna je že bila na Fokuspokusu.*

Rekli so



Velik napredek za družbo

Goran Vojnović, ustvarjalec v kulturi, v kolumni v Dnevniku o perspektivah:

"Že kmalu bo najbrž postalo nemogoče ugotoviti, ali nas nagovarja človek s pomočjo stroja ali pa stroj, ki oponaša človeka. Lahko bomo le še ugibali. Ta trenutek umetna inteligenca še ni sposobna prepričljivo komunicirati v nižjih pogovornih oblikah slovenščine, v katerih najpogosteje komuniciramo s prijatelji in dobrimi znanci, zaradi česar verjamemo, da zmoremo razlikovati med jezikom človeka in jezikom stroja. A verjetno je le vprašanje časa, kdaj se bo umetna inteligenca naučila posnemati naše slengizme in dialektizme, napačno rabo rodilnika in dvojine, zatipke in vse druge napake v naših pisnih sporočilih oziroma kdaj bo znala posnemati jezik prav vsakega od nas. Podatkov za učenje ima brez dvoma dovolj.

To se sliši srhljivo in tega nas je z razlogom strah, pa vendar je v tem lahko tudi nekaj dobrega. Ob vse večji sumničavosti do verodostojnosti pisnih sporočil bi lahko že kmalu začeli opuščati virtualno komunikacijo in se z družbenih omrežij, messengerjev in chatov vrnili k pogovorom na štiri oči. Le tako bomo namreč lahko stoodstotno prepričani, da se pogovarjamo s človekom. In kdo ve, morda se bodo že v bližnji prihodnosti vsi resni pogovori, tako poklicni kot zasebni, opravljali izključno iz oči v oči z obvezno izklopljenimi telefoni, tako kot to že zdaj počnejo kriminalci in politiki.

To sicer še ne pomeni, da se bodo ljudje čez noč nehali prepirati s troli, nasedati lažnim novicam ter slediti stevanovićem in drugim internetnim klovnom, a že če bodo večkrat podvomili o tem, da je za komentarjem na facebooku res podpisani človek, bo to za družbo velik napredek. Umetna inteligenca bo seveda iznašla nove, neslutene načine manipulacije, a bolj ko bomo sumničavi in nezaupljivi, bolje se ji bomo znali upreti." **(dr)**



Karikatura: Drago Senica